

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2538 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยได้ศึกษา
ค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารและตำรา

1. ความหมายของหลักสูตร
2. ความสำคัญของหลักสูตร
3. องค์ประกอบของหลักสูตร
4. ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้
5. ความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้
6. บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้
7. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้
  - 7.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
    - 7.1.1 การศึกษารายละเอียดของหลักสูตร
    - 7.1.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร
    - 7.1.3 การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร
  - 7.2 การจัดปัจจัยและสภาพต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร
    - 7.2.1 การเตรียมบุคลากรและการจัดอาจารย์เข้าสอน
    - 7.2.2 การจัดตารางสอน
    - 7.2.3 การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการสอน
    - 7.2.4 การจัดสถานที่ในการสอนและฝึกปฏิบัติ
    - 7.2.5 การนิเทศการสอน
  - 7.3 การดำเนินการสอนตามหลักสูตร
    - 7.3.1 การวางแผนการสอน
    - 7.3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
    - 7.3.3 การใช้สื่อการสอน
    - 7.3.4 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
    - 7.3.5 การวัดและประเมินผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตร ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2523: 2-3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า

1. หลักสูตรระดับชาติ หมายถึง โครงการให้การศึกษเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้
2. หลักสูตรระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ธำรง บัวศรี (2532:6) กล่าวว่า "หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้"

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2536:10) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า "หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนรู้ และประสบการณ์ หรือกิจกรรมทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน"

สวัสดี จงกล (2539:26) ให้นิยามคำว่าหลักสูตรว่า "หมายถึง ข้อกำหนดซึ่งได้ระบุจุดมุ่งหมายของการศึกษาหรือหลักสูตร เนื้อหาสาระ และเกณฑ์การใช้หลักสูตร เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการศึกษา หรือหลักสูตรที่วางไว้"

สุวัฒน์ ช่างเหล็ก (2541: 25) กล่าวว่า "หลักสูตร หมายถึง กระบวนการวางแผนและการดำเนินงานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้"

ธีรยุทธ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2542: 38) กล่าวถึงหลักสูตรว่ามีความหมายเป็น 2 นัย คือ หลักสูตรในความหมายแคบ หมายถึง เอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้เรียน ประกอบด้วย ความมุ่งหมายของการให้การศึกษา เนื้อหาวิชา และอัตราเวลาเรียน กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เช่น หนังสือหลักสูตรระดับและชั้นต่างๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการจัดพิมพ์ขึ้น เป็นต้น

หลักสูตรในความหมายกว้าง หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542: 91) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่ยุ่่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973 :157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ให้ผู้เรียนศึกษาเพื่อให้จับชั้น หรือรับประกาศนียบัตร
2. หลักสูตร คือ คำโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนให้มีความรู้จนจับชั้น และรับประกาศนียบัตร
3. หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาหรือการจัดประสบการณ์ที่กำหนดให้กับผู้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนหรือสถานศึกษา

จอร์จ เอ โบชองป์ (George A. Beauchamp, 1975:199) ได้กล่าวถึงหลักสูตรว่า "หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่ต้องเรียนต้องสอน"

เดล แอล บรูบคเกอร์ (Dale L. Brubaker, 1982: 2) กล่าวว่า "หลักสูตร คือ บริบทที่จัดไว้ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ โดยจัดอยู่ในรูปของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาวะแวดล้อมของผู้เรียน"

ลีโอ ดับเบิลยู แองกลิน เจอาร์ ริชาร์ด เอ็ม โกลด์แมน และจอยซ์ เอส แองกลิน (Leo W. Anglin Jr Richard M. Goldman and Joyce S. Anglin, 1982: 132) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า "หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน มีเป้าหมาย และหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายในการเรียนรู้"

เอแลน เอ แกลทเทอร์น (Allan A. Glatthorn, 1987: 3) กล่าวว่า “หลักสูตรเป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ในโรงเรียน”

โรนัลด์ ซี ดอลล (Ronald C Doll, 1992:4) กล่าวถึง ความหมายของหลักสูตรจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งได้รับคำตอบที่ว่า “หลักสูตร หมายถึง วัสดุสำหรับครู วัสดุสำหรับเด็ก ประสบการณ์ในโรงเรียนของเด็ก ประสบการณ์ของเด็กทั้งหมดทั้งในและนอกโรงเรียน วัฒนธรรมการสะสมความรู้อย่างเป็นระบบที่ได้จากการศึกษาวิชาต่างๆในโรงเรียนหรือวิทยาลัย เอกสารที่ส่วนการปกครองของรัฐ หรือสหพันธรัฐแจกจ่ายให้หรือมีคำสั่งให้ใช้”

เอแลน ซี ออนสแตน และฟรานซิส พี ฮันสกินส์ (Allan C.Ornstein and Francis P. Hunkins , 1993: 9) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า “หลักสูตร หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายซึ่งได้วางแผนไว้โดยโรงเรียน”

จากความหมายของหลักสูตรข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนรู้ซึ่งได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลงประสบการณ์ที่ทางสถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

อึ้ง บั๋วศรี (2523:7) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1. ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาส่วนรวม หลักสูตรเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาของชาติไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนหรือสถานศึกษา
2. ความสำคัญต่อการเรียนการสอน หลักสูตรเป็นสิ่งกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครู ให้บรรลุผล

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2524:20) กล่าวว่า “หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเรียนรู้อะไรแค่ไหน ในส่วนตัวผู้สอนก็จะทราบได้ว่า เนื้อหาและประสบการณ์อะไรที่ควรจะให้แก่ผู้เรียน”

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535:38) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และหลักสูตรเปรียบเสมือนแบบแปลนสำหรับการจัดการเรียนการสอน

จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช (2539:100) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะหลักสูตรเป็นจุดเริ่มต้น เป็นศูนย์กลาง และกรอบของการศึกษา

กาเลน เซย์เลอร์ และวิลเลียม เอ็ม อเล็กซานเดอร์ (Galan Saylor and William M. Alexander, 1974:5) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า "หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนภูมิการเดินทาง และตารางที่ยืดหยุ่นได้ในการดำเนินการศึกษา หลักสูตรจะถูกสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการบริหารโรงเรียน และด้านการบริหารทางการศึกษาระดับต่างๆ รวมอยู่ด้วยกัน"

จากการกล่าวของนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางและกรอบในการดำเนินการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์ และช่วยชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างของหลักสูตรชัดเจนขึ้น นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2527:3) กล่าวว่า "องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมและวัสดุต่างๆในการจัดการเรียนการสอน ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้เอกัตบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของผู้เรียน"

อึ้ง บั้วศรี (2532:8) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร 6 ประการ คือ

1. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่จบเนื้อหาสาระในวิชาที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (Content and Experience) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง กระบวนการและวิธีการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่นๆ ตามจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
5. วัสดุและสื่อการเรียนการสอน (Instructional Media and Materials)
6. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลหลักสูตรและการประเมินผล การเรียนการสอน

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2537 : 9) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ส่วน คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นทิศทางของการจัดการศึกษา เป็นส่วนที่จะทำให้ทราบว่า จะพัฒนาผู้เรียนไปในลักษณะใด การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะต้องกระทำหลังจากที่ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้วว่า ควรจะดำเนินการแก้ปัญหาและสนองความต้องการของสังคมและของผู้เรียนได้อย่างไร และต้องให้สอดคล้องสัมพันธ์กับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติด้วย
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เนื้อหาที่สมบูรณ์จะผนวกความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ทักษะคติเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้ พัฒนานิสัย ระบบความคิด และการกระทำที่เหมาะสมประกอบกันไป
3. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติขึ้นมา การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง แต่กิจกรรมที่สำคัญที่สุดคือ การเรียนการสอน ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการใช้หลักสูตร ถ้าครูศึกษาหลักสูตรจนเข้าใจถ่องแท้สามารถนำไปใช้ได้อย่างดี ก็จะทำให้หลักสูตรเกิดสัมฤทธิ์ผลได้
4. การประเมินผล เป็นองค์ประกอบสุดท้าย หลังจากที่ได้นำหลักสูตรไปใช้แล้ว จะต้องมีการประเมินผลว่า การนำหลักสูตรไปใช้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ฮิลดา ทาบ่า (Hilda Taba , 1962:11) กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ มี 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ (Objective) เป็นการกำหนดว่า ในการเรียนการสอนนั้นมีความมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร
2. เนื้อหาวิชา (Content) เป็นการเลือกสรรและจัดเนื้อหาวิชาความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนด
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนซึ่งแปลงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนด ด้วยวิธีสอนแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามเป้าหมาย
4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการหาคำตอบว่าการดำเนินการของหลักสูตร เป็นไปตามความมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด

เอแลน เอ แกลทเทอร์น (Allan A. Glatthorn, 1987: 15) ให้ทัศนะเกี่ยวกับ องค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. นโยบายของหลักสูตร ซึ่งแสดงให้เห็นกลุ่มของกฎ เกณฑ์ และแนวทางที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อที่จะควบคุมการพัฒนาและการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร
2. เป้าหมายของหลักสูตร เป็นผลที่ได้จากการศึกษาในระยะยาว และมีลักษณะกว้าง ๆ ซึ่งผลที่ได้นั้นเป็นสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังว่าจะสัมฤทธิ์ผลโดยผ่านหลักสูตร
3. สาขาการศึกษา เป็นกลุ่มของประสบการณ์เรียนรู้ที่มีการกำหนดอย่างชัดเจน ซึ่งมีการกำหนดระยะเวลาไว้หลายปี
4. แผนการศึกษา เป็นกลุ่มของประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมด ที่ถูกนำเสนอโดยโรงเรียน เพื่อกลุ่มของนักเรียนที่มีลักษณะเฉพาะ โดยปกติแล้วจะมีระยะเวลาหลายปี และประกอบด้วย สาขาการศึกษาหลายสาขา แผนการศึกษาเป็นนโยบายที่แสดงรายละเอียดว่า กลุ่มวิชาใดที่ต้องเรียน และกลุ่มวิชาใดเป็นวิชาเลือก ซึ่งสัมพันธ์กับเรื่องเวลาและหน่วยการเรียนรู้ด้วย
5. วิชาที่ศึกษา เป็นกลุ่มย่อยของทั้งสาขาการศึกษาและแผนการศึกษา เป็นกลุ่มของ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ถูกจัดขึ้นภายใต้สาขาการศึกษา ที่นำเสนอโดยมีการกำหนดระยะเวลา อย่างเฉพาะเจาะจง (1 ปี 1 ภาคเรียน) เพื่อเกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่นักเรียนจะได้รับ วิชาที่ศึกษามักจะนำเสนอเป็นชื่อและระดับชั้นที่ศึกษา
6. หน่วยที่ศึกษา เป็นกลุ่มย่อยของวิชาที่ศึกษา เป็นกลุ่มของประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยถูกนำเสนอเป็นส่วนหนึ่งของวิชาที่ศึกษา โดยปกติจะใช้เวลาในแต่ละหน่วยที่ ศึกษาจาก 1 ถึง 3 สัปดาห์

7. บทเรียน เป็นกลุ่มของประสบการณ์การเรียนรู้ที่ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ 20 ถึง 60 นาที บทเรียนจะมีจุดประสงค์ย่อยหลายจุดประสงค์รวมกัน

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร มี 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล

4. ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ ดังต่อไปนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527:149) กล่าวว่า “การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้บังเกิดผล และรวมถึงการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด “

สังต์ อุทรานันท์ (2532:260) ให้ความหมายว่า “การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กระบวนการที่กระทำต่อเนื่องจากกระบวนการร่างหลักสูตร การใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน”

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2536:49) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า “การนำหลักสูตรไปใช้เป็นเรื่องของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และในห้องเรียนซึ่งมีครูเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง”

แรมสมร อยู่สถาพร (2536: 246) ให้นิยามการนำหลักสูตรไปใช้ว่า “การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปใช้ในโรงเรียนหรือสถาบัน”

กมลพร บัณฑิตยานนท์ (ม.ป.ป.: 4) กล่าวถึงความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า “การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูนำหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อให้บังเกิดผลแก่ผู้เรียน”

จอร์จ เอ โบชีองป์ (George A. Beauchamp,1975:164) กล่าวว่า “การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำเอาความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นๆ ไปสู่การปฏิบัติโดยมุ่งเน้นการสอน และการจัดระบบให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้”

อวิดา จันดรา (Arvida Chandra,1977:10) ได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า “หมายถึง การนำเนื้อหาวิชา วิธีสอน เทคนิคในการประเมินผล การใช้อุปกรณ์การสอน แบบเรียน และทรัพยากรต่างๆ ไปทดลองใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน”

อัลแลน ซี ออนสไตน์ และ ฟรานซิส พี ฮังกินส์ (Allan C.Omstein and Francis P. Hunkins,1993: 297 – 302) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า “การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการระหว่างผู้สร้างหลักสูตรกับผู้ที่ส่งต่อหลักสูตร เพื่อปรับเปลี่ยนความรู้ การกระทำ และทัศนคติของแต่ละคน”

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กระบวนการที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำหลักสูตรที่ร่างเรียบร้อยแล้วไปปฏิบัติในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

5. ความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นขั้นตอนที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของหลักสูตรได้ ดังที่นักการศึกษาได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ดังนี้

สจ๊ต อูทรานันท์ (2532:262) กล่าวว่า “แม้ว่าหลักสูตรจะสร้างไว้ดีเพียงใดก็ตามยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าหลักสูตรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากการนำหลักสูตรไปใช้ดำเนินไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ดีเพียงพอ ความล้มเหลวของหลักสูตรก็จะบังเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้”

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2536: 49) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า “การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง”

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539:141) ได้ให้ความสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ว่า “ถึงแม้หลักสูตรที่สร้างขึ้นจะดีเลิศ และเหมาะสมมากเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าการนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่มีประสิทธิภาพที่ดีก็ยากที่หลักสูตรนั้นๆ จะบรรลุตามเจตนารมณ์ที่กำหนดได้เช่นกัน”

เซเลอร์ เจ กาเลน และคณะ (Saylor J. Galen and other, 1981:6) กล่าวว่า “การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนสำคัญของการวางแผนหลักสูตร ความสำเร็จของหลักสูตรขึ้นอยู่กับขั้นตอนการใช้หลักสูตร หลักสูตรที่ออกแบบมาอย่างดี จะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับคุณภาพของแผนหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้”

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะถ้าหากการใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ และในทางตรงกันข้ามถ้าการนำหลักสูตรไปใช้ไม่รัดกุมหรือไม่ดีพอ หลักสูตรที่สร้างขึ้นอาจจะประสบความล้มเหลวไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ได้

6. บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

ในการนำหลักสูตรไปใช้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดังกล่าว ได้แก่ นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ผู้บริหาร ครูผู้สอน เป็นต้น นักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรไว้ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2532: 275) กล่าวถึงบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรว่าประกอบด้วย

1. นักวิชาการ ได้แก่ศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร มีบทบาทในการส่งเสริมหลักสูตร คือ
  - 1.1 ช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการดำเนินการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
  - 1.2 ทำการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในหน่วยงานที่ใช้หลักสูตร
  - 1.3 ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการใช้หลักสูตรโดยการให้บริการวัสดุหลักสูตร และให้กำลังใจแก่ผู้นำหลักสูตรไปใช้
2. ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทในการส่งเสริมหลักสูตร คือ

- 2.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่อย่างชัดเจน
- 2.2 ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ แก่ครู
- 2.3 ดำเนินการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 2.4 กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น การจัดฝึกอบรมหรือ จัดประชุมสัมมนา เป็นต้น
- 2.5 ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ครูคนอื่น ๆ
3. หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชา มีบทบาทในการส่งเสริมหลักสูตร คือ
  - 3.1 ศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ
  - 3.2 ช่วยวางแผนและจัดทำแผนการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ
  - 3.3 จัดหาวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และให้บริการแก่ครูคนอื่นที่อยู่ภายในสายเดียวกัน
  - 3.4 ดำเนินการนิเทศและติดตามผล การใช้หลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองอย่างสม่ำเสมอ
  - 3.5 ทำการประสานงานการใช้หลักสูตรกับหมวดวิชาอื่น หรือสายวิชาอื่นเพื่อให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ครูผู้สอน มีบทบาทในการใช้หลักสูตรโดยตรง คือ
  - 4.1 ศึกษาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองใช้อย่างชัดเจน
  - 4.2 ปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
  - 4.3 ทำการสอนให้ถูกต้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่
  - 4.4 พยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสม หรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการใช้หลักสูตรที่ตนเองเป็นผู้ใช้
5. บุคลากรอื่นๆ ได้แก่ บรรณารักษ์ นักวัดผล นักแนะแนว ฯลฯ มีบทบาทในการใช้หลักสูตร คือ
  - 5.1 ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างเต็มที่
  - 5.2 ให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างเต็มที่

แรมสมร อยู่สุภาพร (2536:36) กล่าวถึงบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปได้ดังนี้

1. นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร มีบทบาทในการให้ความรู้แก่ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้

2. ศึกษานิเทศก์ จะทำงานร่วมกับผู้บริหารและให้ความร่วมมือในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับคณะครูในโรงเรียน
3. ผู้บริหาร มีบทบาทในการจัดเตรียมหลักสูตรแม่บทและเอกสารประกอบหลักสูตรให้พร้อมก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอนให้ตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียน การจัดตารางสอน การสนับสนุนด้านการสอน การนิเทศการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การจัดส่งครูเข้ารับการอบรมสัมมนาตามสถาบันต่าง ๆ การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้สอน
4. ครู บทบาทในการใช้หลักสูตรที่สำคัญของครู ได้แก่ ศึกษาลักการ โครงสร้าง วัตถุประสงค์ และแนวการสอน เลือกใช้เทคนิคและวิธีสอน วิธีวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับผู้เรียน
5. ผู้ปกครอง มีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนโดยส่วนรวมของโรงเรียน
6. นักเรียน ต้องตระหนักในบทบาทด้านการเรียนของตน
7. ชุมชน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การบริหารและการดำเนินงานของโรงเรียนตามความเหมาะสม

สุจริต เพียรชอบ (2539: 30) กล่าวถึงบทบาทของบุคลากรในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหาร หมายความว่ารวมทั้งผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ และหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย มีบทบาทในการในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียนดังต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจ ผู้บริหารควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรทั้งในด้านหลักการ จุดหมาย และโครงสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารควรศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรวิชาภาษาไทยในด้านจุดหมาย เนื้อหา และวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก และการจัดโปรแกรมสำหรับนักเรียน ทั้งนี้เพื่อจะได้บริหารหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ให้บริการ เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร ผู้บริหารควรจัดบริการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ให้มีประสิทธิภาพ
  - 2.1 จัดหาหลักสูตร คู่มือหลักสูตร หนังสือและคู่มือหนังสือเรียน ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสืออุเทศสำหรับครูภาษาไทยให้พร้อมและทันท่วงที หลังจากประกาศใช้หลักสูตรแล้ว
  - 2.2 จัดบริการเกี่ยวกับสถานที่ ซึ่งได้แก่การจัดห้องเรียนให้มีสภาพเหมาะสม
  - 2.3 จัดบริการทางด้านสื่อการสอน อำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอน ด้วยการจัดสื่อการสอนต่าง ๆ ไว้บริการ

2.4 จัดบริการด้านวิชาการ โดยช่วยให้ความกระจ่างแก่ครูภาษาไทยทั้งในด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชาการที่ครูต้องการคำปรึกษา

2.5 จัดบริการด้านห้องสมุดและห้องเฉพาะวิชาภาษาไทย

3. ประสานสัมพันธ์ ผู้บริหารมีหน้าที่ประสานความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูภาษาไทยด้วยกันเอง ครูภาษาไทยกับหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย ครูภาษาไทยกับครูอาจารย์ในหมวดวิชาอื่น ๆ นอกจากนั้นผู้บริหารยังต้องช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูภาษาไทยในโรงเรียนกับครูภาษาไทยในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน เพื่อจะได้มีการปรึกษาหารือให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันทางด้านวิชาการ เพื่อให้การสอนภาษาไทยดำเนินไปด้วยดี

4. จัดสรรงบประมาณ เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้มีความคล่องตัว และดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณสำหรับหมวดวิชาภาษาไทยอย่างเพียงพอ

5. บริหารบุคคล ผู้บริหารควรคำนึงถึงความสำคัญของการจัดครูเพื่อสอนวิชาภาษาไทย ครูวิชาภาษาไทยควรได้รับการศึกษาอบรมเพื่อเป็นครูโดยเฉพาะ มิใช่ใครก็เป็นครูภาษาไทยได้

6. นิเทศการสอนเป็นประจำ เพื่อให้การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีบทบาทให้คำแนะนำหรือนิเทศการสอนวิชาภาษาไทย สังเกตการสอนของครูภาษาไทยในชั้นเรียน จัดประชุมสัมมนา ปฏิบัติการ และส่งไปศึกษาต่อในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย

7. จัดกิจกรรมเสริม ผู้บริหารสามารถให้การสนับสนุนโดยการจัดให้มีกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้ทางด้านภาษาไทยดีขึ้น เช่น ชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมนักอ่าน ทำนองเสนาะ

ครู มีบทบาทในการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. ทำความเข้าใจ ครูภาษาไทยควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทยทั้งที่เป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือก และพยายามศึกษาหาวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาภาษาไทย

2. ใช้บริการ ครูภาษาไทยควรใช้บริการที่โรงเรียนจัดหาให้ทั้งด้านห้องสมุด ห้องภาษาไทย และบริการสื่อการสอนต่างๆ

3. ประสานสัมพันธ์ ครูภาษาไทยในแต่ละระดับควรร่วมมือกันจัดทำคู่มือรูปแบบฝึกหัด ตลอดจนข้อสอบต่างๆสำหรับโรงเรียน และควรประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหาวิธีการสอนภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ

4. สร้างสรรค์แผนการสอน ครูภาษาไทยต้องวางโครงการสอนเป็นอย่างดี

5. ขั้นตอนการทำงาน ครูภาษาไทยต้องดำเนินการสอนตามที่ได้วางแผนไว้ โดยมุ่งให้นักเรียนได้รับความรู้ มีความชำนาญและ มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาไทย

6. ปรับปรุงงานของตน ครูภาษาไทยควรปรับปรุงงานด้านวิชาการให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆอยู่เสมอ ครูภาษาไทยควรส่งเสริมสมรรถภาพทางการสอนของตน

ด้วยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เข้าร่วมประชุมอบรม ประชุมปฏิบัติการ หรือการสัมมนาทางด้านภาษาไทย

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลตามที่วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกำหนดนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการศึกษา ทำความเข้าใจหลักสูตรให้กระจ่างชัด ส่งเสริมสนับสนุน การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ และครูผู้สอนในฐานะที่เป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงมีบทบาท ในการศึกษาหลักสูตรให้กระจ่างชัด เตรียมการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ จะต้องอาศัยงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ เป็น เครื่องส่งเสริม นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึงงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

ดิลก บุญเรืองรอด (2521: 42 - 51) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้สรุปได้ว่า จะต้องเริ่ม ด้วยการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง แล้ววางแผนการใช้หลักสูตรและบริหารการสอน โดยแบ่งขั้นตอนการใช้หลักสูตรออกเป็น 12 ขั้นตอน ได้แก่

1. การทำความเข้าใจหลักสูตรโดยทั่วไป ครูจะต้องศึกษาค้นคว้าหลักสูตรทั้งฉบับไม่ใช่ศึกษา เฉพาะวิชาที่รับผิดชอบ
2. การวิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์ความมุ่งหมายกับเนื้อหา
3. การพิจารณากิจกรรมเพื่อสร้างบูรณาการ
4. การจัดโปรแกรมการสอน ซึ่งจะต้องประกอบด้วยงานบุคคล อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ผู้เรียน และเวลา
5. การจัดทำตารางสอน ซึ่งรวมทั้งงานที่ต้องทำเป็นกลุ่ม และตารางการสอน
6. การวางแผนการสอนส่วนบุคคล
7. การวางแผนการสอนร่วมกัน ชั้นนี้เป็นขั้นสำคัญมาก เพราะจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างวิชาอันจะส่งผลไปยังผู้เรียนทำให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง
8. การศึกษาความพร้อมของผู้เรียน
9. การสอน
10. การประชุมประสานงานการสอนทุกสัปดาห์
11. การประเมินผล
12. การปรับปรุงการเรียนการสอน

สมิทร คุณานุกร (2523: 132) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่าประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประเภท ดังนี้ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ผู้นำหลักสูตรไปใช้จะต้องตีความหมายหรือแปลความมุ่งหมายของหลักสูตร และการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นหรือของโรงเรียนก่อนดำเนินการสอน ซึ่งการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนจะออกมาในรูปแบบของเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น โครงการสอน แผนการสอน คู่มือครู บันทึกการสอน เป็นต้น
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน การที่หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม ผู้บริหารโรงเรียนควรสำรวจดูปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่า เหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่จะเอื้อต่อการเรียนการสอนให้แก่ครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน ฯลฯ ล้วนเป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้
3. การสอน ครูเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอนของครู การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรและการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม เป็นต้น เหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

สงัด อุทรานันท์ (2532: 264 – 270) กล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่าประกอบด้วยงานหลัก 3 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร ได้แก่ การเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร และการบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน
2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน
3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่ การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร และการจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533: 267) ได้เสนอรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่จะใช้ให้เข้าใจชัดเจน เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแผนการสอน วางแผนการใช้งบประมาณ และกำหนดยุทธวิธีในการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ
2. การสร้างวัสดุหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น เอกสารอ่านเสริม คู่มือครู และสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

3. การเตรียมความพร้อมของครู โดยการจัดโครงการฝึกอบรมให้เข้าใจหลักสูตร การจัดบริการสนับสนุน หรือการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรที่จะใช้

4. การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียน หรือนำไปสู่การเรียนการสอน

5. การประเมินผล ซึ่งจะครอบคลุมทั้งการประเมินผลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนและการสอนของครูหรือการประเมินตัวหลักสูตร จะช่วยให้ได้ข้อมูลมาปรับปรุงการใช้หลักสูตรของโรงเรียนต่อไป

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 157) กล่าวถึงงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่าเกี่ยวข้องกับงานหลัก 2 งาน สรุปได้ดังนี้

1. งานบริหารหลักสูตร เป็นการบริหารและดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผู้บริหารจะเป็นแกนนำ โดยมีผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้าหมวดวิชา ครูวิชาการโรงเรียน ครูผู้สอน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เสริมการบริหารหลักสูตร เช่น กรรมการบริหารโรงเรียน กรรมการบริหารวิชาการ เป็นต้น มีกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

- 1.1 การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ
- 1.2 การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน
- 1.3 การจัดครูเข้าสอน
- 1.4 การจัดตารางสอน
- 1.5 การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- 1.6 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร เช่น อาคารสถานที่ งบประมาณ การบริการห้องสมุด เป็นต้น
- 1.7 การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
- 1.8 การประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน

2. งานสอน เป็นการนำหลักสูตรที่วางแผนไว้ไปสู่การสอน ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอน ที่จะให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่ได้ระบุไว้ในหลักสูตร มีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

- 2.1 การทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บท และปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 2.2 การวางแผนการสอน
- 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.4 การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอน
- 2.5 การจัดสอนซ่อมเสริม
- 2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สุทนต์ ศรีไสย์ (2539: 127 – 132) ได้เสนอภารกิจที่จะต้องปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปได้ดังนี้

1. จัดหาบุคคลรับผิดชอบที่จะนำหลักสูตร หรือโปรแกรมใหม่ไปใช้ ผู้รับผิดชอบจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถให้คำแนะนำและให้ข้อมูลย้อนกลับได้ ภารกิจของบุคคลนี้ คือ จะต้องช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ด้วยดี และให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้เท่าที่จะทำได้ สิ่งที่สำคัญมากที่สุดที่บุคคลผู้รับผิดชอบต้องมี คือ จะต้องมีความอดทนมากพอในการตัดสินใจและมีเวลามากพอในการติดต่อผู้มีอำนาจในระดับสูงขึ้นไป ก่อจนตัดสินใจแก้ปัญหา

2. ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ หน้าที่ประการแรกสำหรับผู้รับผิดชอบนำหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ไปใช้คือ การทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ชัดเจนเกี่ยวกับงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้ในการสอน

3. เลือกและปฐมนิเทศครูผู้สอน ก่อนเริ่มดำเนินการนำหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ไปใช้ ผู้วางแผนพัฒนาควรจะต้องเลือกและเตรียมบุคลากรให้พร้อม ถ้าบุคลากรเหล่านั้นยังไม่เข้าใจในบางประเด็นของหลักสูตรหรือโปรแกรมดี ผู้วางแผนพัฒนาควรจะต้องจัดปฐมนิเทศเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรเหล่านั้น ถ้าหากผู้วางแผนไม่ให้ความรู้ที่ถูกต้องชัดเจนตรงกันกับบุคลากร ข้อเสียที่ตามมาก็คือ บุคลากรเหล่านั้นไม่เข้าใจในบางประเด็นหรือทั้งหมด อันจะส่งผลไปสู่ความไม่สนใจหรือไม่ให้ความร่วมมือของบุคลากร นอกจากนี้อาจจะมีปฏิกิริยาต่อต้านเกิดขึ้นตามมา ดังนั้นควรที่จะได้มีการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนขึ้นมาด้วย

4. เลือกและเตรียมโรงเรียนที่จะนำหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ไปใช้ ซึ่งโรงเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการ และการให้ความสะดวกต่อผู้ใช้หลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่เป็นประเด็นที่สำคัญมาก ถ้าหากโรงเรียนและเครื่องอำนวยความสะดวกไม่พร้อม การนำหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ไปใช้จะไม่ประสบผลสำเร็จมากเท่าที่ควรจะเป็น

5. จัดทำกำหนดเวลาที่จะนำหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ไปใช้ เมื่อหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่พร้อมที่จะนำไปใช้แล้ว ผู้วางแผนพัฒนาจะต้องจัดทำตารางเวลาหรือช่วงเวลาในการใช้หลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนนั้นให้ชัดเจน ก่อนเริ่มปฏิบัติการ ทั้งนี้เพื่อจะได้ตรวจสอบหรือใช้สำหรับการประเมินผลหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ในขั้นต่อไป

6. ผู้สอนเลือกและจัดเนื้อหาวิชาที่จะนำไปใช้ รวมทั้งเลือกหนังสือ ตำรา และวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

7. ผู้สอนสร้างวัสดุอุปกรณ์และจัดหาทรัพยากรอื่น ๆ ที่จะใช้กับหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ ในขั้นการออกแบบ ผู้วางแผนหรือครูผู้สอนจะต้องพิจารณาถึงวัสดุ อุปกรณ์และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จะต้องใช้ในการสอน ตลอดจนจะต้องจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลสำคัญหรือสิ่งของ และตารางเวลาปฏิบัติการไว้ให้พร้อมที่จะนำไปใช้ได้ ทรัพยากรดังกล่าวอาจจะรวมไปถึง แหล่งวิทยาการที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ เป็นหลัก เช่น วิทยาการสถาบันการศึกษาที่จะไปเยี่ยมชม เป็นต้น

8. ผู้สอนเตรียมแผนการสอนหรือหน่วยการสอน การนำหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ไปใช้ จะหมายถึง การปฏิบัติการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียน หน่วยการสอนแต่ละหน่วยหรือแต่ละบทเรียน จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ในเรื่อง

แผนการสอน ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้เตรียมและพัฒนาขึ้นมาโดยอาจจะรวมเอาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ดังต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน ดังนี้คือ

- 8.1 เวลาที่จะใช้สอนในแต่ละบทเรียนหรือหน่วยการเรียนรู้
- 8.2 เนื้อหาวิชาที่จะใช้สอนจะต้องมีหัวข้อหลักที่ครอบคลุมการสอนทั้งหมด
- 8.3 มีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นตัวชี้ให้เห็นการสัมฤทธิ์ผลโดยจัดทำขึ้นในรูปของประโยคพฤติกรรมเฉพาะทาง ว่าอะไรคือสิ่งที่นักเรียนสามารถกระทำได้หลังจากสิ้นสุดการเรียนรู้หรือการสอนไปแล้ว
- 8.4 กระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 8.5 วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรที่จะใช้ในการสอน
- 8.6 กระบวนการประเมินผลที่จะนำมาใช้สำหรับวัดระดับการสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของนักเรียน

9. การประเมินความก้าวหน้าของหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ การประเมินผลความก้าวหน้าเพื่อใช้สำหรับปรับปรุง หรือเพื่อพัฒนางาน หรือการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถทำได้โดยใช้ผู้ประเมินที่เป็นกลาง การบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เห็นข้อดีหรือข้อเสียของงานเป็นอย่างดี และยังช่วยให้ข้อมูลที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจในขั้นสุดท้ายได้อีกด้วย

อุทัย บุญประเสริฐ (2540: 9) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้โดยสาระสรุปแล้ว จะรวมถึงกิจกรรมสำคัญ ๆ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อประโยชน์ในการใช้หลักสูตรให้บรรลุตามหลักการ และจุดหมายของหลักสูตร
3. การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการ จุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของการเรียนรู้ สอดคล้องกับโครงสร้างและแนวดำเนินการของหลักสูตร

กมลพร บัณฑิตยานนท์ (ม.ป.ป.: 4) กล่าวถึงกิจกรรมในการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ประกอบด้วย กิจกรรมที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน เป็นการจัดทำวัสดุหลักสูตรเพื่อประกอบการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่ของกรมวิชาการ
2. การจัดเตรียมบุคลากร สถานที่ วัสดุหลักสูตรต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน
3. การสอนของครู ซึ่งถือว่าเป็น “หัวใจในการนำหลักสูตรไปใช้” หลักสูตรถึงแม้ว่าจะดีเลิศเลอเพียงใดก็ตาม ถ้าหากครูมิได้นำไปปฏิบัติให้เกิดผลแก่ผู้เรียนแล้ว หลักสูตรนั้นก็หมดความหมาย ไร้คุณค่า

บุญมี เณรยอด (ม.ป.ป.: 124) ได้กล่าวถึงงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือการจำแนกหลักสูตรเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ก่อนจะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรได้เข้าใจให้ตรงกัน และไปในทิศทางเดียวกัน อาจจะถูกประกอบด้วยกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น การจัดทำเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น แผนการสอน คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร เป็นต้น

2. การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ได้แก่ วัสดุหลักสูตรและวัสดุการเรียนการสอน อุปกรณ์ต่าง ๆ ครุภัณฑ์ ตลอดจนอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งนอกจากจะจัดให้มีแล้วยังครอบคลุมถึงการรักษาสภาพให้พร้อมที่จะใช้ประโยชน์ได้ด้วย ความพอเพียง สะดวกในการใช้ และการใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า

3. การสอนของครู เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพในการสอนของครู สมรรถภาพเกี่ยวกับความรู้ในเนื้อหาวิชา สมรรถภาพในการถ่ายทอด และสมรรถภาพในการบริหารการสอน นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องรู้รอบและรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอน สมรรถภาพในการถ่ายทอด หมายถึง วิธีการหรือวิธีการที่ผู้สอนใช้ในการกำหนดเนื้อหาไปสู่ผู้เรียน สมรรถภาพในการบริหารการสอน หมายถึง ในการสอนของครูผู้สอนแต่ละรายวิชา ได้มีการวางแผนและเตรียมการไว้ อย่างไรก็ตาม การบริหารการสอนจึงครอบคลุมกิจกรรมหลัก 4 อย่าง คือ การเตรียมการสอน การสอน การวัดผลการสอน และการสอนซ่อมเสริม

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นั้น ต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลัก 3 ประการ คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร และการดำเนินการสอนตามหลักสูตร

7.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

7.1.1 การศึกษารายละเอียดของหลักสูตร

สุจริต เพียรชอบ (2534: 16) ได้กล่าวถึงการศึกษารายละเอียดของหลักสูตร สรุปได้ว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนจะต้องศึกษาหลักสูตรแม่บทและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจ ตลอดจนศึกษาวิธีการที่จะนำเอาหลักสูตรทั้งวิชาบังคับ และวิชาเลือกไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาดูงาน หรือการเข้ารับการอบรมสัมมนา เป็นต้น และได้ให้แนวคิดครุภาษาไทยว่า ในการที่จะสอนวิชาภาษาไทยให้ดี มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องเข้าใจจุดประสงค์ และเนื้อหาวิชาที่ตนสอนได้เป็นอย่างดี โดยก่อนจะสอนวิชาภาษาไทย ควรดำเนินการ ดังนี้

1. อานจุดประสงค์และเนื้อหาวิชาตามที่ปรากฏในหลักสูตรให้เข้าใจ

2. เขียนรายละเอียดของเนื้อหาโดยแยกเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน
3. เขียนจุดประสงค์รายวิชาที่จะสอนว่าต้องการให้เกิดอะไรกับผู้เรียน
4. ศึกษาหนังสือเรียน
5. ศึกษารายละเอียดของเนื้อหา จากหนังสืออุเทศ และแหล่งวิชา เพื่อให้
ความรู้กว้างขวาง
6. ปรับจุดประสงค์และเนื้อหาของแต่ละวิชา ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละ
ท้องถิ่น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 81) ได้กล่าวถึงการศึกษาหลักสูตรสรุปได้ว่าการศึกษ
หลักสูตรนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้สอนจะต้องกระทำทุกครั้งก่อนทำการสอน เพราะจะทำให้ผู้สอน
ได้ภาพรวมว่า การเรียนการสอนจะดำเนินการอย่างไรจะปรับแก้ในส่วนใด เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์
และสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้ผู้สอนควรจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรอย่างละเอียดทั้ง
จุดประสงค์ และเนื้อหา โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของจุดประสงค์กับเนื้อหา ตรวจสอบ
คุณภาพของจุดประสงค์ ความคาดหวัง เป้าหมาย และความมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร

ดังนั้น การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
จำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และเนื้อหารายวิชาอย่างชัดเจน การศึกษา
หลักสูตรอาจจะศึกษาจากเอกสารหลักสูตรด้วยตนเอง ได้ถามผู้รู้ หรือไปอบรมสัมมนาเกี่ยวกับ
หลักสูตร ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการดำเนินการใช้หลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จตามที่
หลักสูตรกำหนด

7.1.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องมีการวางแผนการใช้
เป็นระบบและจะต้องคำนึงถึงจุดที่สำคัญ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533: 13-15) ได้กล่าวถึง
การวางแผนการใช้หลักสูตรไว้สรุปได้ว่า การวางแผนการใช้หลักสูตรจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่จำเป็น
คือ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่
เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านวัสดุหลักสูตร อุปกรณ์ สื่อการสอน
อาคารสถานที่ และงบประมาณ การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน จัดเตรียมโครงการ
ประเมินผลและติดตามการใช้หลักสูตร ตลอดจนการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาวิชา
ให้สอดคล้องกับผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น

บุญมี เณรยอด (ม.ป.ป.:138) กล่าวถึงการวางแผนการใช้หลักสูตรสรุปได้ว่า
ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการสอนครั้งนี้มี
จุดประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเพียงไร การนำ
หลักสูตรมาปรับใช้นั้น ทางโรงเรียนมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง วัสดุประกอบ

หลักสูตร และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาหลักสูตรนั้น จะจัดหาได้อย่างไร และโดยวิธีใด งบประมาณ อาคารสถานที่ พอเพียงหรือไม่ การเตรียมบุคลากรในการใช้หลักสูตรจะทำโดยวิธีใด จึงจะให้เข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า การวางแผนการใช้หลักสูตรนั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เพราะจะทำให้การดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างราบรื่น และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการใช้หลักสูตรจะต้องคำนึงถึงความพร้อมทั้งด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอน อาคารสถานที่ งบประมาณ ตลอดจนการจัดเตรียมโครงการประเมินผลและติดตามการใช้หลักสูตร ซึ่งปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวจะช่วยให้การใช้หลักสูตรของโรงเรียนประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้

7.1.3 การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2532:5-9) กล่าวถึงเอกสารประกอบหลักสูตรว่า “เอกสารประกอบหลักสูตรเป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย”

สุจิต เพียรชอบ (2534:50) กล่าวว่า “เอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำขึ้นประกอบการใช้หลักสูตร เช่น คู่มือประกอบหลักสูตร คู่มือการประเมินผล หนังสือเรียนประจำวิชา และคู่มือครู”

วราภรณ์ ศุนาลัย (2535:7) กล่าวถึงความหมายของเอกสารประกอบหลักสูตรว่า “หมายถึง สิ่งที่จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ต่อการเรียนการสอน ได้แก่ แผนการสอน หนังสือคู่มือครู หนังสือแบบเรียน ที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นเพื่อการเรียนการสอน หนังสือแบบฝึกหัด และหนังสืออ้างอิง”

จากความหมายของเอกสารประกอบหลักสูตรข้างต้น สรุปได้ว่า เอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายรายละเอียดของหลักสูตร เพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด

อย่างไรก็ดี ในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล นั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอน เนื่องจากว่าสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร หลังจากที่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรได้จัดทำเอกสารหลักสูตรขึ้นมาซึ่งจะกำหนดจุดมุ่งหมายรายวิชา คำอธิบายรายวิชาไว้ ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะสอน เลือกลงหนังสือ หรือจัดทำหนังสือสำหรับสอน

7.2 การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

7.2.1 การเตรียมบุคลากรและการจัดอาจารย์เข้าสอน

การนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบความสำเร็จนั้น การเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อม และการจัดอาจารย์เข้าสอนโดยพิจารณาถึงความเหมาะสม นับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ดังที่ สจัด อุทรานันท์ (2532: 264-265) กล่าวถึงกรเตรียมบุคลากรในการนำหลักสูตรไปใช้สรุปได้ว่า การเตรียมบุคลากรเป็นงานที่มีความสำคัญมากต่อการนำหลักสูตรไปใช้ โดยได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการเตรียมบุคลากรว่า ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ควรจะมีการให้ความรู้หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งการเตรียมบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตรสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมชี้แจง การอบรม การประชุมสัมมนา การเผยแพร่ทางเอกสารและสื่อมวลชนชนิดต่าง ๆ สำหรับการจัดอาจารย์เข้าสอนนั้น สจัด อุทรานันท์ (2532: 265) ได้แสดงแนวคิดไว้สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533:119) สรุปได้ว่า การจัดครูเข้าสอนจะต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคน เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรได้แสดงศักยภาพของตนต่อการใช้หลักสูตรให้มากที่สุด

สุจริต เพียรชอบ (2539: 29) กล่าวถึงการจัดบุคลากรเพื่อสอนวิชาภาษาไทยว่า "ควรจัดให้เหมาะสม ครูผู้สอนภาษาไทยควรได้รับการศึกษา การอบรมทางภาษาไทยอย่างแท้จริง และเป็นผู้ที่มีวิธีสอนอย่างมีประสิทธิภาพ"

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541: 130) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการจัดครูเข้าสอนว่า ควรดำเนินการดังนี้

1. สัมรวจความพร้อมของบุคลากรก่อนเปิดหลักสูตรใหม่
2. กำหนดคุณสมบัติสำหรับครูผู้สอนรายวิชา
3. จัดตามความถนัดของครูผู้สอน คือ
  - 3.1 จัดตามวิชาเอกที่เรียนมา
  - 3.2 จัดตามวิชาโทที่เรียนมา
  - 3.3 จัดตามรายวิชาที่ครูสนใจ
  - 3.4 จัดตามรายวิชาที่ครูมีประสบการณ์
4. การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน ได้แก่
  - 4.1 จัดครูคนเดียวให้สามารถสอนได้หลายวิชา
  - 4.2 จัดครูฝ่ายสนับสนุนการสอนช่วยฝ่ายปฏิบัติการ
  - 4.3 จัดคาบเรียนและสอนชั้นเรียนให้ตรงกัน
5. หาวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน
6. การจัดครูสอนแทนเมื่อครูไม่มาสอน

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเตรียมบุคลากรและการจัดอาจารย์เข้าสอนเป็นการจัดเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ผู้สอนเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรโดยตรง วิธีการในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรนั้นทำได้หลายวิธี เช่น การส่งเข้ารับการอบรมสัมมนา การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การประชุมชี้แจง เป็นต้น ส่วนการจัดอาจารย์เข้าสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถเป็นสำคัญ เพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

7.2.2 การจัดตารางสอน

นักการศึกษา ได้กล่าวถึงความหมายของตารางสอนไว้ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527:209) กล่าวว่า "ตารางสอน หมายถึง การกำหนดวิชา และเวลาที่จะใช้เรียนโดยละเอียดประจำวันตลอดสัปดาห์"

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2537:203) กล่าวว่า "ตารางสอน หมายถึง ตารางกำหนดวัน เวลา สถานที่ วิชา และกลุ่มผู้เรียนที่จะทำการเรียนการสอน โดยทั่วไปกำหนดไว้เป็นสัปดาห์"

จากคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ตารางสอน หมายถึง การกำหนดวิชา เวลา สำหรับการเรียนการสอนโดยละเอียดประจำวันตลอดสัปดาห์

ในการจัดตารางสอนให้มีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงหลักในการจัด ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักในการจัดตารางสอน ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527:213) ได้กล่าวถึงหลักการจัดตารางสอนไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ควรจัดคาบเวลาให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มวิชา และพัฒนาการของผู้เรียน

2. กำหนดคาบเวลาเรียนแต่ละวิชาในกลุ่มเดียวกันให้ยืดหยุ่นได้

3. ต้องคิดเวลาเรียนที่เปิดเรียนจริงตลอดปีการศึกษา

4. ต้องศึกษาอัตราเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มวิชา แล้วจัดแบ่งออกเป็นสัปดาห์ตลอดปีการศึกษา

5. ตีตารางจัดวิชาบรรจุลงในตารางให้ครบทั้ง 5 วัน

กิติมา ปรีดีดิลก (2532: 53) แสดงทรรศนะในการจัดตารางสอนสรุปได้ว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร หรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นตารางกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในระยะ 1 สัปดาห์ โดยกิจกรรมที่กำหนดนั้นจะสัมพันธ์กับเวลาหลักสูตรและหลักการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งหลักในการจัดตารางสอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. จะต้องบรรจุวิชาเรียน และเวลาเรียนให้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด
2. กำหนดเวลาเรียนโดยแบ่งเป็นจำนวนคาบของแต่ละวิชา แต่ละวัน
3. กำหนดวิชาเรียนลงไปในแต่ละคาบโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละวิชา
4. วิชาที่ต้องใช้ความคิดมาก ไม่ควรอยู่ซ้อนกันหลายชั่วโมงใน 1 วัน
5. วิชาที่มีการปฏิบัติมาก ๆ ควรอยู่ซ้อนกันเป็น 2 คาบต่อกัน
6. ควรจัดเวลาเรียนในตอนเช้ามากกว่าตอนบ่าย
7. จัดวางวิชาในแต่ละคาบแต่ละวันให้สัมพันธ์กับเวลาของผู้สอน
8. ควรเฉลี่ยชั่วโมงสอนของผู้สอนให้ทัดเทียมกัน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533: 15) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดตารางสอนว่าการจัดตารางสอนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหา และอุปสรรคได้เหมือนกันในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดหมาย หรือเพื่อให้เด็กได้รับความรู้ครบตามเนื้อหา และเวลาที่กำหนดของหลักสูตร คณะกรรมการจัดตารางสอนจะต้องศึกษาองค์ประกอบในการจัดตารางสอน 5 ประการ คือ

1. รายวิชาในหลักสูตร ได้แก่ รายวิชาที่เปิดสอนจริงขณะที่ใช้หลักสูตร
2. ห้องเรียน ได้แก่ ห้องเรียนทั่วไป ห้องเรียนรวม ห้องฝึกงาน ห้องปฏิบัติงาน และ สถานที่ฝึกงานเฉพาะอื่น ๆ
3. เวลาเรียน ได้แก่ จำนวนปีที่ศึกษาตลอดหลักสูตร จำนวนภาคเรียนในแต่ละปีการศึกษา จำนวนสัปดาห์ในแต่ละภาคเรียน จำนวนวันในแต่ละสัปดาห์ จำนวนคาบในแต่ละวันและจำนวนคาบที่จัดในแต่ละรายวิชา
4. ผู้สอน ได้แก่ บุคลากรที่โรงเรียนจัดให้เข้าสอนในรายวิชาต่าง ๆ
5. ผู้เรียน ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนในรายวิชาบังคับ วิชาเลือก วิชาเลือกเสรี และผู้เรียนที่จัดกลุ่มพิเศษให้เฉพาะ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542: 128 -129) กล่าวถึง การจัดตารางสอนว่าผู้จัดควรจะได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตารางสอน ดังนี้

1. คำาโครงการของหลักสูตร มีการแบ่งวิชาออกเป็นกี่หมวด เป็นวิชาอะไรบ้าง บั้บังคับและเลือกอย่างละกี่วิชา แต่ละวิชาต้องใช้ห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือประกอบการเรียนการสอนในลักษณะใด
2. จำนวนนักเรียนที่มีอยู่ทั้งหมด
3. จำนวนนักเรียนที่เลือกเรียนในแต่ละวิชา
4. จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นการศึกษา

5. จำนวนนักเรียนที่จะจัดแบ่งให้เรียนในแต่ละห้องเรียน โดยพิจารณาขนาดของห้องเรียนเป็นเกณฑ์

6. จำนวนห้องเรียนและชนิดของห้องเรียน

ดังนั้นสรุปได้ว่า การจัดตารางสอน เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้ การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จหรือไม่ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดตารางสอนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดคาบเรียนให้มีความเหมาะสม โดยจัดจำนวนคาบเรียนให้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด จัดให้สอดคล้องกับลักษณะรายวิชา

7.2.3 การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการสอน

วัสดุหลักสูตรและสื่อการสอนมีความสำคัญ และจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตร จึงมีความจำเป็นที่โรงเรียนการจัดเตรียมวัสดุหลักสูตรและสื่อการสอนให้พร้อมสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้ (สงัด อุทรานันท์, 2532:266)

กิติมา ปรีดีดิลล (2532:47) ได้แนะนำแนวทางในการจัดหาสื่อการสอนแก่ผู้บริหารว่า ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ควรจัดศูนย์บริการสื่อการสอน
2. แบ่งแยกสื่อประเภทต่างๆ และเป็นรายวิชาในการใช้
3. จัดหาสื่อที่ทันสมัยและปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ใช้ได้
4. สำรวจ วิเคราะห์ความต้องการสื่อการสอนของรายวิชา
5. ฝึกอบรมครูให้มีความรู้และทักษะในการใช้ รักษา และซ่อมแซมสื่อการสอน
6. กระตุ้นให้ครูและนักเรียนสนใจใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน
7. สถานที่ควรจัดให้เพียงพอกับประเภทของสื่อ
8. ควรมีสื่อที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการจัดเตรียมไว้
9. ควรมีบุคลากรรับผิดชอบในการจัดและบริการให้มีประสิทธิภาพ

สุจริต เพียรชอบ (2534:21) กล่าวถึงการจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการสอนสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการสอน คือ จัดหาหลักสูตร หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านนอกเวลา รูปภาพ สไลด์ เทป เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้ครูผู้สอนใช้อย่างเพียงพอ

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า วัสดุหลักสูตรและสื่อการสอน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการสอน เช่น หลักสูตร หนังสือเรียน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำ การใช้ และการบำรุงรักษา

สื่อการสอนแก่ครูผู้สอน

7.2.4 การจัดสถานที่ในการสอนและฝึกปฏิบัติ

อาคารและสถานที่ของโรงเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533:184) กล่าวว่า “การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะการเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็มีส่วนที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้”

สุจริต เพียรชอบ (2534:21) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพห้องเรียน ห้องสมุด และศูนย์วิทยบริการทางภาษาไทยในโรงเรียนไว้สรุปดังนี้

1. สภาพห้องเรียนวิชาภาษาไทยควรมีสภาพที่เหมาะสม คือ ควรมีขนาดเหมาะสม มีเนื้อที่พอที่จะจัดกิจกรรมต่างๆได้
2. การบริการเพื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยจัดให้มีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ศูนย์วิทยบริการทางภาษาไทย ห้องประชุม
3. การจัดบริเวณโรงเรียนให้ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย เช่น การจัดป้ายประกาศเกี่ยวกับภาษาไทยหน้าห้องเรียน การจัดสวนวรรณคดีไทย

สรุปได้ว่า การจัดอาคารสถานที่ในการสอนและฝึกปฏิบัติให้มีความเหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้มีประสิทธิภาพ ในการจัดอาคารสถานที่ควรให้มีสภาพที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดอาคารและสถานที่สำหรับวิชาภาษาไทยนั้น ควรจะจัดให้มีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษาไทย ศูนย์วิทยบริการทางภาษาไทย สวนวรรณคดีไทย

7.2.5 การนิเทศการสอน

นักการศึกษาได้กล่าวถึงการนิเทศการสอนไว้ดังนี้

จำแลง เชื้อภักดี (2536:394) กล่าวว่า “การนิเทศการสอนว่า หมายถึง การร่วมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้สอน โดยมุ่งช่วยเหลือประสานงานด้านวิชาการ ชี้แนะให้ครูเห็นแนวทาง สามารถค้นพบปัญหา และวิธีแก้ไขด้วยตนเอง แล้วนำไปใช้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด”

ซารี มณีศรี (2538:22) กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่า “หมายถึง กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การร่วมมือกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องโดยใช้หลักประชาธิปไตยในการนิเทศ”

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541:5) กล่าวถึงการนิเทศการสอนว่า “เป็นกระบวนการของผู้นิเทศที่มุ่งจะปรับปรุงและพัฒนาการสอนในสถานศึกษา โดยมุ่งที่พฤติกรรมของครูที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน”

จากการกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การนิเทศการสอนหมายถึง กระบวนการที่ผู้นิเทศปฏิบัติต่อครูผู้สอนเพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

สำหรับรูปแบบของการนิเทศการสอนนั้น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541: 49-53) กล่าวว่ามี 2 ลักษณะ ได้แก่ การนิเทศภายนอกสถานศึกษา และการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยเสนอรายละเอียดว่า การนิเทศภายนอกสถานศึกษาเป็นการนิเทศโดยศึกษานิเทศก์ ส่วนการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการนิเทศที่มีการริเริ่มและจัดดำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งผู้นิเทศได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษา
2. ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะฝ่ายวิชาการ
3. หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าแผนกวิชา
4. ครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนแต่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และมีประสบการณ์ในการสอน
5. ผู้เชี่ยวชาญที่เชิญมาเป็นวิทยากรเฉพาะด้าน

ในการนิเทศการสอน กิจกรรมการนิเทศการสอนนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะกิจกรรมการนิเทศการสอน เป็นการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของลักษณะงานนิเทศ ชาติ มณีศรี (2538:204-205) และ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541:49-53) กล่าวถึง กิจกรรมการนิเทศที่สามารถจัดขึ้นภายในสถานศึกษาไว้สอดคล้องกัน สรุปได้ดังนี้

1. การประชุมชี้แจง
2. การปฐมนิเทศครูใหม่
3. การประชุมปฏิบัติการ
4. การสัมมนา
5. การอบรม
6. การระดมสมอง
7. การสาธิต
8. การให้ศึกษาเอกสาร
9. การสนทนาวิชาการ
10. การสังเกตการสอน
11. การเยี่ยมชั้นเรียน
12. การศึกษาดูงาน
13. การจัดนิทรรศการ

14. การอภิปราย
15. เชิญวิทยากรมาให้ความรู้

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การนิเทศการสอนมี 2 ลักษณะ คือการนิเทศภายนอกสถานศึกษา กับการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้นิเทศภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ส่วนผู้นิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าแผนกวิชา และครูผู้สอนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สำหรับกิจกรรมในการนิเทศมีหลายประเภท เช่น การประชุม การสาธิต การสังเกตการสอน การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ เป็นต้น โดยที่ผู้นิเทศสามารถเลือกใช้กิจกรรมแต่ละประเภทได้ตามความเหมาะสม

7.3 การดำเนินการสอนตามหลักสูตร

การสอนเป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ การสอนเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่งในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังที่ สุมิตร คุณานุกร (2523:2) กล่าวว่า “กิจกรรมที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการสอนของครูเป็นส่วนใหญ่”

โดยทั่วไปแล้ว การสอนของครูจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ คือ การวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวัดและประเมินผล

7.3.1 การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอน เป็นการเตรียมการสอนล่วงหน้าของครูก่อนที่จะดำเนินการสอน นักการศึกษา ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการวางแผนการสอนไว้ดังนี้

วราภรณ์ ศุนาลัย (2535 : 70) กล่าวถึง การวางแผนการสอนสรุปได้ว่า การวางแผนการสอน คือ การที่ผู้สอนเตรียมตัวผู้สอนเอง พร้อมทั้งเตรียมรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าโดยวางแผนการสอนให้รัดกุม การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับการวางแผนการสอนของผู้สอน โดยเริ่มจากการศึกษาหลักสูตร เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนของผู้สอน ศึกษาเนื้อหาสาระบทเรียน การเลือกใช้วิธีสอนให้ตรงกับเนื้อหา เตรียมขั้นตอนในการสอน จัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ล่วงหน้า จัดวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนการเตรียมเครื่องมือการวัดและประเมินการเรียนการสอน ซึ่งสิ่งดังกล่าวที่ได้ตระเตรียมไว้ล่วงหน้าแล้วนั้น จะทำให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนยิ่งขึ้น

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535: 66) กล่าวถึงการวางแผนการสอนไว้ว่า “การวางแผนการสอน หรือการเตรียมการสอน จะช่วยให้ครูได้มีการเตรียมตัวที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และ

เตรียมการว่าจะใช้กิจกรรมอะไรในการจัดการเรียนการสอนครั้งนั้น ๆ จึงจะเหมาะสม ตรงกับ เนื้อหาสาระ และตรงตามจุดประสงค์การเรียนการสอนที่คาดหวังไว้”

บุญชม ศรีสะอาด (2537: 43 – 44) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการวางแผน การสอนสรุปได้ว่า การวางแผนการสอนหรือการเตรียมการสอน เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่า จะสอนใคร เนื้อหาใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไร และเพื่อให้เกิดอะไร ซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าว จะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้า อย่างละเอียด รอบคอบ เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามที่ได้กำหนดไว้ได้อย่าง ได้ผลดี นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงขั้นตอนของการวางแผนและเตรียมการสอนรายวิชาว่า มีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดปริมาณเวลาที่ใช้ในการสอนแต่ละเรื่อง ผู้สอนจะนำเอาเนื้อหา ของรายวิชา ซึ่งได้แบ่งเป็นบทเรียน แต่ละบทได้แบ่งหัวข้อใหญ่หัวข้อย่อยลงไป มาพิจารณาว่า แต่ละเรื่องควรใช้เวลาสอนกี่นาทีหรือกี่คาบเรียน เรื่องใดที่มีความสำคัญมาก ต้องการปลูกฝัง ให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมต่าง ๆ มาก ก็จะทำให้เวลาสอนมาก เรื่องที่มีความสำคัญน้อยจะกำหนดเวลา ให้สอนน้อย เมื่อนำเวลาสอนของทุกเรื่องรวมกัน และรวมกับเวลาที่ใช้สำหรับตรวจสอบพื้นฐาน ของผู้เรียนก่อนเรียนและแก้ไขข้อผิดพลาดพื้นฐาน เวลาที่ใช้ในการประเมินผลในระหว่างเรียน (Formative Evaluation) และเวลาที่ใช้ในการสอบปลายภาค ก็จะครบเวลาทั้งหมดที่ใช้สอน รายวิชานั้นในภาคเรียนที่กำหนด

2. กำหนดปฏิทินการสอน ทำการกำหนดว่าเรื่องใด บทใด จะสอนในคาบใด วันใด โดยนำเอาผลของการกำหนดปริมาณเวลาที่ใช้ในการสอนแต่ละเรื่องจากขั้นที่ 1 มากำหนด วันสอนจากวันแรกต้นภาคเรียนไปจนถึงวันสุดท้ายในปลายภาคเรียน ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงวันหยุด ทั้งหมดว่าจะสอนชดเชยได้หรือไม่ สอนชดเชยเมื่อใด

3. วางแผนและเตรียมการสอนแต่ละครั้งหรือแต่ละคาบ ผลของการดำเนินการ ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 จะได้ภาพรวมของแผนการสอนรายวิชานั้น ขั้นต่อไปจะเป็นการวางแผน และเตรียมการสอนเป็นรายครั้ง หรือรายคาบเรียน การสอนแต่ละครั้งอาจใช้เวลา 1 คาบเรียน หรือประมาณ 50 นาที หรืออาจสอน 2 คาบเรียนต่อกัน หรือ 3 คาบเรียนต่อกัน ฯลฯ สิ่งที่ต้องกำหนดในการวางแผนและเตรียมการสอนคือ จุดประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหา สาระที่จะเรียนจะสอน การดำเนินการสอนซึ่งประกอบด้วยวิธีการสอน กิจกรรมต่างๆ สื่อการสอน หรืออุปกรณ์การสอน วิธีการประเมินผล

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรพรย์ (2538: 265) กล่าวถึง การวางแผนการสอนว่า

การวางแผนการสอน การทำบันทึกการสอนเป็นหน้าที่โดยตรงของครู และการวางแผนงานล่วงหน้าย่อมก่อให้เกิดผลดี ช่วยให้ครูเกิดความ มั่นใจมีบุคลิกภาพที่ดี สามารถควบคุมสภาพการณ์ในห้องเรียนได้

แม้ว่า บางครั้งในขณะที่ดำเนินการเรียนการสอนในห้องเรียนจะไม่ตรงตามที่ครูเตรียมไว้บ้างก็ตาม ผู้ที่เป็นครูจะต้องรู้จักทำแผนการสอนหรือโครงการสอน โดยศึกษาจากหลักสูตรว่าในปีการศึกษาหนึ่งๆ จะต้องสอนอะไรบ้าง หัวข้อวิชาเนื้อหาส่วนใหญ่มิอะไรบ้าง ใช้เวลาในการสอนกี่ครั้ง ในแต่ละภาคเรียนจะเรียนจะสอนอะไร แต่ละสัปดาห์ และแต่ละวันครูจะสอนอะไรบ้าง ใช้เวลาเท่าไร จะตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะเนื้อหาตอนนั้นๆ อย่างไร จะจัดกิจกรรมอะไร จะใช้สื่อการสอนประเภทใด จะวัดผลอย่างไร นอกจากนี้มีหนังสือตำราอะไรบ้างที่ครูควรใช้เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมแก่นักเรียน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540: 196) ให้ความหมายว่า "การวางแผนการสอน คือ การเตรียมการสอนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางการสอนสำหรับครู อันจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ" นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงข้อมูลที่ครูต้องเตรียมในการวางแผนการสอน ว่าได้แก่

1. การกำหนดจุดประสงค์
2. การคัดเลือกเนื้อหา
3. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การเลือกสื่อการเรียนการสอน
5. การวัดผลประเมินผล

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การวางแผนการสอน เป็นการเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบของครูผู้สอน การวางแผนการสอนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอน ถ้าครูผู้สอนมีการวางแผนการสอนที่ดีจะส่งผลให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด ในการวางแผนการสอนนั้น ครูผู้สอนจะต้องเตรียมการโดยศึกษารายละเอียดของหลักสูตร กำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน คัดเลือกเนื้อหา เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน สื่อการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล หากครูผู้สอนเตรียมสิ่งดังกล่าวไว้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกัน ก็จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

7.3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การสอนจะประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดีต้องอาศัยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้ สุจิต เพียรชอบ (2525:94) กล่าวว่า "กิจกรรมเป็นหัวใจของการสอน การใช้กิจกรรมประกอบการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีโอกาสมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน"

และอาภรณ์ ใจเที่ยง (2539:70) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า “ในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียน จะเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของผู้สอนเป็นสำคัญ”

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535: 145) กล่าวว่า “กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้น ๆ ได้ผลดี การสอนของครูเป็นไป อย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และความสนุกสนาน เพลิดเพลิน”

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538: 73) ให้ความหมายว่า “กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วม และทำให้นักเรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ ต้องการ”

พวงเล็ก อุตระ (2539: 127) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสรุปได้ ว่า หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นในห้องเรียนขณะมีการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด

สำหรับหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น นักการศึกษาได้แสดงทรรศนะ ไว้ดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2532: 269) กล่าวถึงหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สรุปได้ว่า ครูในฐานะผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ควรเลือกจัดกิจกรรมให้ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ และเห็นว่าจะก่อให้เกิดความรู้หรือ ประสพการณ์ สามารถให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ง่ายที่สุด เร็วที่สุด ประหยัดทั้งเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่ายให้มากที่สุด

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535: 19) กล่าวถึงหลักทั่วไปในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมนั้น ต้องเป็นการแสดงเนื้อหาความรู้ที่นักเรียนกำลังเรียน อยู่ด้วยการปฏิบัติจริง เหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่สนุก ใช้เวลา ในการปฏิบัติกิจกรรมพอเหมาะ และผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมโดยทั่วถึงกัน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540: 72 – 74) กล่าวถึงหลักในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนว่า ต้องคำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน
3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ ของผู้เรียน

4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา
5. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
6. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ
7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม
8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิดความสามารถของผู้เรียน
9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย
10. จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์สนุกสนาน และเป็นกันเอง
11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง

แนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ครูผู้สอนควรจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา และผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ กิจกรรมโดยทั่วถึงกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

7.3.3 การใช้สื่อการสอน

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ นั้น นอกจากการเตรียมการสอน การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และผู้เรียนแล้ว การใช้สื่อการสอนนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของสื่อการสอนไว้ ดังต่อไปนี้

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพพร์ย (2538: 317) กล่าวถึงสื่อการสอน ไว้ว่า “สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนจะนำไปใช้ในการสอน เพื่อสื่อความหมายของครูผู้สอนถ่ายทอดไปยังนักเรียน”

พวงเล็ก อุดระ (2539 : 109) กล่าวถึงสื่อการสอนไว้ว่า “สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่ผู้สอนหรือผู้เรียนใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ อาจจะเป็นวัสดุ เช่น ภาพ แผนที่ รวมทั้งอุปกรณ์ วิธีการและกิจกรรม”

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 79) กล่าวว่า "สื่อการสอน (Instructional Media) หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิทยุ โทรทัศน์ วัสดุทัศนวิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพ ที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีการศึกษา เป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับทำให้การสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้ได้เป็นอย่างดี"

ความหมายของสื่อการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดระหว่างครูผู้สอน และผู้เรียนได้ผลดีตามจุดประสงค์ที่วางไว้

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของสื่อการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สื่อการสอนมี อยู่หลายประเภท และสื่อการสอนแต่ละประเภทมีลักษณะการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป

นักการศึกษา ได้จำแนกประเภทสื่อการสอนที่ใช้ในห้องเรียน ดังนี้

สมบุญรณ์ สงวนญาติ (2534: 48 - 49) แบ่งสื่อการเรียนการสอนออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สื่อประเภทโสต-ทัศนวัสดุ (Audio Visual Materials) แบ่งออกเป็น 6 จำพวก
  - 1.1 รูปภาพ ได้แก่ ภาพเขียน ภาพถ่าย ภาพพิมพ์
  - 1.2 วัสดุลายเส้น ได้แก่ แผนภูมิ แผนสถิติ แผนภาพ ภาพโฆษณา การ์ตูน แผนที่ ลูกโลก
  - 1.3 วัสดุสามมิติ ได้แก่ ของจริง หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง ของล้อแบบหุ่นมือ
  - 1.4 วัสดุประกอบแผ่นป้าย ได้แก่ ตัวแสดงที่ใช้กับแผ่นป้ายนิเทศ แผ่นป้ายผ้าสำลี แผ่นป้ายแม่เหล็ก แผ่นป้ายไฟฟ้า แผ่นป้ายกระเปาะผนัง
  - 1.5 วัสดุสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการเรียนการสอน
  - 1.6 วัสดุประกอบการทดลอง ได้แก่ ตัวยาลและสื่อราคาเยาที่ใช้ในการทดลอง
2. สื่อประเภทโสต-ทัศนอุปกรณ์ (Audio Visual Equipments) แบ่งออกเป็น 2 จำพวก
  - 2.1 จำพวกเครื่องฉายและเครื่องเสียง ประกอบด้วยตัวเครื่อง (Hardware) และวัสดุที่ใช้กับเครื่อง (Software)
  - 2.2 จำพวกเครื่องมือ (Apparatus) ได้แก่ เครื่องมือวัด เครื่องมือตรวจ เครื่องมือแสดง และเครื่องมือทดลองประเภทต่างๆ ที่มีราคาค่อนข้างแพง

3. สื่อประเภทเทคนิควิธีการ (Techniques) แบ่งออกเป็น 2 จำพวก

3.1 จำพวกกิจกรรม ได้แก่ การทดลอง การเล่นละคร การแสดง บทบาท การทัศนอาจร การสาธิต นิทรรศการ และกิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ

3.2 จำพวกแบบเรียนแบบโปรแกรม ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป เครื่องช่วยสอน ชุดการสอน และโปรแกรมการสอนรูปแบบอื่น ๆ

พวงเล็ก อุดระ (2539: 110) ได้แบ่งประเภทของสื่อออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. วัสดุ เป็นสื่อที่มีอายุการใช้งานในระยะสั้น ๆ ได้แก่ บัตรคำ แถบประโยค กระเป๋าคัดหนัง ภาพ แผนที่ แผนภูมิ ของจริง ของจำลอง แผ่นใส สไลด์ फिल्मสตริฟ फिल्मลูป फिल्मภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ ฯลฯ

2. เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉาย เครื่องเสียง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเทบบันทึกภาพ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายฟิล์มสตริฟ เครื่องฉายฟิล์มลูป เครื่องฉายภาพยนตร์ ฯลฯ

3. เทคนิควิธีการ ได้แก่ การสาธิต การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมุติ การจัดนิทรรศการ บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน ฯลฯ

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 83) ได้จำแนกสื่อการสอนตามกรวยประสบการณ์ของ เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) โดยจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทวัสดุ (Software) หมายถึง สื่อที่เก็บความรู้อยู่ในตัวเอง ซึ่งจำแนกย่อยได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 วัสดุประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัย อุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผนที่ ลูกโลก รูปภาพ หุ่นจำลอง ฯลฯ

1.2 วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเอง จำเป็นจะต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น แผ่นเสียง फिल्मภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ

2. สื่อประเภทอุปกรณ์ (Hardware) หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาให้เห็นหรือได้ผ่าน เช่น เครื่องฉาย แผ่นโปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เป็นต้น

3. สื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ (Techniques and Methods) หมายถึง สื่อที่มีลักษณะเป็นแนวความคิด หรือรูปแบบขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยสามารถนำสื่อวัสดุ อุปกรณ์มาใช้ในการสอนได้ เช่น เกม และการจำลองการสอนแบบจุลภาค การสาธิต เป็นต้น

จากการกล่าวถึงประเภทของสื่อการสอน สรุปได้ว่า สื่อการสอนจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ สื่อประเภทวัสดุ สื่อประเภทอุปกรณ์ และสื่อประเภทเทคนิคและวิธีการ

ในการดำเนินการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ครูผู้สอนควรเลือกใช้สื่อการสอนแต่ละประเภทให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

การเลือกสื่อการสอนเพื่อนำมาใช้ประกอบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง สื่อการสอนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อครูผู้สอนเลือกและนำไปใช้อย่างเหมาะสมและถูกวิธี นักการศึกษาได้กล่าวถึงการเลือกใช้สื่อการสอน ดังนี้

สมบุรณ์ สงวนญาติ (2534: 49) ได้สรุปหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนว่า "ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตรงกับเนื้อหา น่าสนใจเหมาะสมกับวัยผู้เรียน และสะดวกต่อการใช้และการเก็บรักษา"

พวงเล็ก อุตระ (2539: 112) กล่าวถึง การเลือกใช้สื่อการสอน สรุปได้ว่า ต้องเลือกสื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ มีเนื้อหาตรงกับเรื่องที่สอน มีความน่าสนใจเหมาะสมกับวัย ความสามารถและสติปัญญาของผู้เรียน อีกทั้งมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน มีความชัดเจน ถูกต้อง นอกจากนี้ต้องเป็นสื่อที่ราคาไม่แพงจนเกินไป อาจผลิตจากวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น และสะดวกในการใช้และเก็บรักษา

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 89) ได้กล่าวถึงการเลือกใช้สื่อการสอนไว้สรุปได้ดังนี้

1. สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียน และจุดมุ่งหมายที่จะสอน
2. เลือกสื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ และเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นได้ดี
3. เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. สื่อนั้นควรสะดวกในการใช้ มีวิธีใช้ไม่ซับซ้อนยุ่งยากจนเกินไป
5. เป็นสื่อที่มีคุณภาพเทคนิคการผลิตที่ดี มีความชัดเจน
6. ราคาไม่แพง หรือถ้าจะผลิตเองควรคุ้มกับเวลาและการลงทุน

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การเลือกใช้สื่อการสอน จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหา และผู้เรียน ซึ่งจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และหลังจากการใช้สื่อการสอนนั้น ครูผู้สอนจะต้องตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

7.3.4 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ ดังนี้

วีณา วิสเพ็ญ (2529: 316) กล่าวถึงความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียน เพื่อส่งเสริมความเจริญของเด็กทุกด้าน"

สมุน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ (2531: 46) ได้อธิบายถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตร ว่า "หมายถึง กิจกรรมประเภทต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียน แต่ละคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยตนเอง อันเกิดจากความสมัครใจ ความสนใจ ความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคล"

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535: 148) กล่าวว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถ ความถนัด ความสนใจของนักเรียน"

จากความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียนเพื่อช่วยเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ดียิ่งขึ้น เป็นกิจกรรมที่ไม่มีหน่วยกิต ไม่มีคะแนน ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ

สำหรับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยนั้น สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2538: 290-292) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย ที่มีประสิทธิภาพว่า ควรคำนึงถึงหลักสำคัญ ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่มที่จะจัดกิจกรรมทางภาษาไทย ควรจะมาจากตัวผู้เรียนเอง ครูภาษาไทยอาจทำหน้าที่เป็นเพียงผู้แนะนำหรือผู้ชี้แนวทางเท่านั้น
2. โรงเรียนควรที่จะได้สนับสนุน หรืออำนวยความสะดวกที่จะให้ผู้เรียนที่ถนัด หรือมีความสนใจทางภาษาไทยได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด
3. การร่วมกิจกรรมภาษาไทย ควรเป็นไปโดยความสมัครใจ
4. โรงเรียนให้การสนับสนุนด้วยการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความรู้ ความสามารถทางภาษาไทย บุคลิกภาพ ความถนัด และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้เรียน ความเป็นนักประชาธิปไตยตลอดจนการเสียสละเวลาที่จะอยู่ร่วมกิจกรรมกับผู้เรียน
5. ผู้เรียนควรที่จะได้มีโอกาสบริหารกิจกรรม และควบคุมการใช้เงินด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือให้การดำเนินงานเป็นไปในทางที่ถูกที่ควร
6. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยควรจัดนอกเวลาเรียน
7. การจัดกิจกรรมควรทำอย่างสม่ำเสมอ
8. การจัดกิจกรรมทางภาษาไทย ควรจัดโดยสมาชิก มิใช่จัดขึ้นเพื่อชื่อเสียงหรือเสริมบารมีของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ครู หรือผู้เรียนคนหนึ่งคนใดโดยเฉพาะ
9. การจัดกิจกรรมทางภาษาไทยควรมีระบบ มีการดำเนินงานที่รัดกุม สมาชิกและทางโรงเรียนควรจะได้ทราบความเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมอย่างใกล้ชิด
10. กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยที่จัดขึ้นควรสอดคล้องกับนโยบาย และความมุ่งหมายของโรงเรียน และไม่ขัดกับกฎหมายบ้านเมือง วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

11. การจัดกิจกรรมควรยึดหลักการประหยัดเป็นสำคัญไม่ควรให้สมาชิกต้องเสียเวลา และค่าใช้จ่ายให้มากจนเกินไปนัก

12. การให้คำปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทย ควรถือเป็นงานประจำส่วนหนึ่งของครู และเป็นภารกิจที่ทางโรงเรียนจะต้องให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

13. อาจารย์ที่ปรึกษา และสมาชิกควรปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของชุมนุม

14. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแต่ละครั้งควรมีอุปกรณ์เครื่องใช้ตลอดจนความสะดวกสบายต่าง ๆ ให้พร้อม ทางโรงเรียนควรที่จะได้อำนวยความสะดวกในด้านนี้

15. ควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเป็นระยะๆ เพื่อทราบว่าในภาคการศึกษาหนึ่ง หรือในปีการศึกษาหนึ่ง ได้จัดกิจกรรมอะไรไปบ้าง และได้ผลเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

16. ทางโรงเรียน คณะครู อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนผู้เรียนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย และให้ความสนับสนุน

พวงเล็ก อุดระ (2539:149-150) กล่าวถึงรูปแบบของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยที่สามารถจัดขึ้นในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. การจัดตั้งชมรม เช่น ชมรมนักพูด ชมรมวรรณศิลป์ ชมรมนักอ่าน ชมรมไต่วาที เป็นต้น

2. การจัดการแสดง เช่น การแสดงละครจากวรรณคดี การแสดงโขน การแสดงจินตลีลา เป็นต้น

3. การประกวด เช่น การประกวดไต่วาที ประกวดอ่านทำนองเสนาะ ประกวดตอบปัญหาภาษาไทย ประกวดคำขวัญ เป็นต้น

4. การจัดนิทรรศการ เช่น นิทรรศการวันสุนทรภู่ นิทรรศการการสรุปบทเรียนนิทรรศการหนังสือที่ได้รับรางวัลประจำปี เป็นต้น

5. การสาธิต เช่น สาธิตการอ่านทำนองเสนาะ สาธิตการพูดในโอกาสต่างๆ สาธิตเพลงพื้นบ้านของไทย เป็นต้น

6. การบรรยายพิเศษในหัวข้อเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับภาษาไทย

7. จัดทัศนศึกษาสถานที่ต่างๆที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

ดังนั้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มาก ทั้งในด้านการเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนและในด้านการช่วยเพิ่มคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย ควรจัดโดยคำนึงประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดกับผู้เรียน โดยครูผู้สอนต้องเข้าใจในบทบาทของตนเองว่าเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา ไม่ใช่ผู้ดำเนินกิจกรรมเอง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยสามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดตั้งชมรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาษาไทย การจัดการแสดงละคร การสาธิต การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

7.2.5 การวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการขั้นตอนหนึ่งของการนำหลักสูตรไปใช้ การวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอน เป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของครูผู้สอน เพราะจุดมุ่งหมายของการให้การศึกษานั้น มุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้ไปสู่แนวทางที่พึงประสงค์ ซึ่งการที่ครูผู้สอนจะรู้ว่าผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่แนวทางที่พึงประสงค์หรือไม่นั้น ก็ต้องมีมาตรการหรือเครื่องมือในการตรวจสอบว่าการเรียนการสอนนั้นจะมีประสิทธิภาพหรือบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด การวัดและประเมินผลจะเป็นเครื่องมือช่วยให้ครูผู้สอนทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้เรียน เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการช่วยให้ครูผู้สอนสามารถกำหนดและปรับปรุงจุดประสงค์ในการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผล ไว้ดังนี้

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535: 15 – 17) กล่าวว่า “การวัดผล หมายถึง กระบวนการเชิงปริมาณในการกำหนดตัวเลข หรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะของสิ่งที่วัด โดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนการประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์เพื่อสรุปว่า ดีหรือเลว ปานใด”

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2535: 1 – 2) กล่าวถึงความหมายของการวัดและประเมินผลสรุปได้ว่า การวัด หมายถึง การกำหนดค่าที่เป็นจำนวนตัวเลขเพื่อแทนคุณสมบัติของวัสดุ สิ่งของ หรืออื่นๆ ตามกฎเกณฑ์ของคุณสมบัติเหล่านั้น ซึ่งในการวัดทางการศึกษามุ่งวัดในสิ่งที่เป็นนามธรรม จึงจำเป็นต้องอาศัยการวัดทางอ้อมและวิธีการวัดเป็นไปด้วยความซับซ้อน ส่วนคำว่า ประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน การวัดและการประเมินผลมีความสัมพันธ์กันอย่างเด่นชัด โดยการวัดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผล

สุมาลี จันทร์ชลอ (2542: 6) กล่าวว่า “การวัดเป็นกระบวนการหรือวิธีการเพื่อให้ได้จำนวนตัวเลขซึ่งมีความหมายแทนปริมาณ หรือขนาด หรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด ส่วนการประเมินผลเป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการศึกษาโดยอาศัยข้อมูลและเปรียบเทียบกับเกณฑ์”

คำกล่าวของนักการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการเรียนการสอน เพราะเป็นกระบวนการในการตรวจสอบคุณภาพของการเรียนการสอนว่า ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด เพื่อจะได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้น เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญที่จะบ่งบอกถึงระดับความสำเร็จมากน้อยของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2538: 339) กล่าวถึงการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทย เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นเครื่องช่วยให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ทราบว่าการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด และได้กล่าวถึงหลักสำคัญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ควรวัดพฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในทุกๆด้าน โดยอาศัยวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนเป็นหลัก
2. การวัดผลทุกครั้งควรวางวัตถุประสงค์ที่แน่นอนไว้ว่า จะวัดอะไรบ้าง เช่น วัดความรู้ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล ทักษะในการใช้ภาษา หรือทัศนคติของผู้เรียน
3. เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตรควรออกข้อสอบแบบปรนัย และควรมีอัตนัยด้วย เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น
4. การวัดและการประเมินผลควรใช้วิธีการหรือกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป เพื่อจะวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาของผู้เรียนได้ทุกด้าน
5. ควรวัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
6. ควรบันทึกผลการประเมินไว้ให้เรียบร้อยเพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียน
7. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเอง
8. การวัดผลที่ดีควรมีความเที่ยงตรงสูง คือ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้องตามความมุ่งหมาย
9. การวัดผลที่ได้นั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดควรเชื่อถือได้ หรือที่เรียกว่ามีความเชื่อมั่นสูง
10. การวัดและประเมินผลจะต้องบริสุทธิ์ยุติธรรม
11. การวัดและประเมินผลควรเป็นเครื่องช่วยผู้เรียนกระตือรือร้น อยากคิด อยากลอง เกิดศรัทธาในการวัดและประเมินผลนั้น

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535:200-201) กล่าวถึงวิธีการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทย ไว้สอดคล้องกันกับ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย (2538:349-358) ว่า การวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ครูภาษาไทยควรใช้วิธีวัดผลหลายวิธีประกอบกัน สรุปได้ดังนี้

1. การถาม – การตอบปากเปล่า
2. การสอบปากเปล่า
3. การสัมภาษณ์
4. การสนทนา
5. การอภิปราย
6. การประชุมกลุ่มย่อย

7. การสังเกต
8. การใช้แบบสอบถาม
9. การให้นักเรียนทำรายงานเสนอผลการค้นคว้า
10. การใช้มาตราส่วนประเมินค่า
11. การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของผู้เรียน
12. การวัดผลโดยใช้แผนภูมิแสดงเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้
13. การสอบข้อเขียนทั้งแบบปรนัย และอัตนัย

แนวคิดข้างต้นจะเห็นว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง เพราะการวัดประเมินผลจะทำให้ครูผู้สอนทราบถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ความก้าวหน้าของผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการวัดและประเมินผลครูผู้สอนควร วัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยวัดและประเมินผลให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการใช้ ภาษา ตลอดจนจิตทัศนคติ และครูผู้สอนควรใช้วิธีวัดผลหลายวิธีประกอบกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีงานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

จรัญ เกษมสายชนม์ (2530: 89-93) ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพการเรียนการสอน ภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดการด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และดำเนินการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ของหลักสูตรมาก แต่มีการจัดการด้านหนังสือเรียนน้อย ด้านวิธีสอน ครูภาษาไทยเห็นว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาก แต่นำวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนน้อย ด้านการใช้สื่อการสอน ครูภาษาไทยเห็นว่า มีการจัดหาและนำสื่อการสอนไปใช้ในการเรียนการสอน ภาษาไทยน้อย ด้านการวัดผลประเมินผล ครูภาษาไทยเห็นว่า มีการจัดการวัดผลประเมินผล การเรียนมาก มีการวัดผลตามขั้นตอนการเรียนรู้ และนำวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ในการวัดผลมาก ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการดำเนินการวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมาก แต่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อย ด้านการนิเทศการสอนพบว่า ครูภาษาไทยได้รับการนิเทศการสอนจากบุคคลต่าง ๆ และได้รับการนิเทศการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ น้อย

เชาว์ สุรินทร์ (253:101-103)วิจัยเรื่อง “การเรียนการสอนภาษาไทยหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ตามการรับรู้ของครูภาษาไทยและนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค” มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยการใช้แบบสอบถามครูภาษาไทยและนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยและนักเรียน เห็นด้วยมากกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาภาษาไทย การจัดเนื้อหา และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นด้วยในระดับน้อยเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปฏิบัติในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย

นฤมล สนั่นเครื่อง (2532:114 -127) ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบทยากจน” วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบทยากจน ในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีการการใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การนิเทศการสอน ตัวอย่างประชากรเป็นครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตชนบทยากจน สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน ครูภาษาไทยเห็นว่า ด้านการใช้หลักสูตรในโรงเรียนและการจัดหนังสือเรียนมีการจัดมาก วิธีสอน ครูภาษาไทยเห็นว่ามีการจัดการเรียนการสอนมาก แต่มีการนำวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาใช้น้อย การใช้สื่อการเรียนการสอน ครูภาษาไทยเห็นว่า มีการผลิตและจัดหาสื่อการเรียนการสอนน้อย ส่วนการนำสื่อการเรียนการสอนไปใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยมีการนำไปใช้มาก การวัดผลประเมินผล ครูภาษาไทยเห็นว่า ด้านวิธีการวัดผลประเมินผล การจัดการและการดำเนินการวัดผลประเมินผลมีการจัดน้อยมาก ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูภาษาไทยเห็นว่า มีการวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมาก ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการจัดน้อย การนิเทศการสอน ครูภาษาไทยเห็นว่า มีการจัดการนิเทศการสอนและการได้รับการนิเทศการสอนจากบุคคลต่าง ๆ น้อย

เฟื่องฟ้า วิเชียรชม (2532: 107-112) ทำการวิจัย “สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยธุรกิจ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ในวิทยาลัยเทคนิค” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยธุรกิจ ในสถานศึกษาสังกัด กองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ในด้านหลักสูตร เนื้อหา หนังสือเรียน วิธีการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามครูผู้สอนวิชาภาษาไทยธุรกิจ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 จำนวน 76 คน จากวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 38 แห่ง ผลการวิจัยพบ

ว่า วิทยาลัยจัดหาลักสูตร คู่มือลักสูตร และโครงการสอนในระดับน้อย เนื้อหาวิชาภาษาไทย ธุรกิจมีความเหมาะสมในระดับมากด้านการนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมในระดับน้อยกับเวลาที่กำหนดในลักสูตร หนังสืออ่านนอกเวลาไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนที่หลากหลายในระดับมาก มีการวัดและประเมินตามวัตถุประสงค์ในระดับมาก มีการใช้สื่อการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมลักสูตรในระดับน้อย ปัญหาที่ครูผู้สอนประสบในการนำลักสูตรวิชาภาษาไทยธุรกิจไปใช้ คือ ลักสูตรมีเนื้อหากว้าง ไม่เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด ลักสูตร คู่มือลักสูตรไม่เพียงพอ หนังสือเรียนที่ใช้ไม่สอดคล้องกับลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2530 สื่อการสอนมีน้อย ไม่มีแหล่งบริการในด้านสื่อการสอน ขาดความรู้ในการใช้และผลิตสื่อการสอน ขาดงบประมาณในการจัดซื้อและผลิตสื่อการสอน ขาดความรู้ความชำนาญในการสร้างแบบทดสอบ ไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมเสริมลักสูตร

สุกัลยา อ่าพิน (2533: 90-95) ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของอาจารย์ภาษาไทย และนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐานบังคับ ระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ” มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ภาษาไทย และนักศึกษานิสิตสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐานบังคับ ในด้านจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐานบังคับ เนื้อหาวิชา วิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นอาจารย์ภาษาไทย จำนวน 28 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 339 คน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ภาษาไทย และนักศึกษา มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของวิชาภาษาไทยพื้นฐานบังคับมีความสำคัญมาก เนื้อหาวิชามีความเหมาะสมมากในการนำไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันอาจารย์ภาษาไทย และนักศึกษาเห็นว่า การสอนแบบบรรยาย มีการปฏิบัติมาก และอาจารย์ภาษาไทยเห็นว่าการใช้วิธีสอนแบบสถานการณ์จำลองมีการปฏิบัติน้อย ส่วนนักศึกษาเห็นว่า การใช้วิธีสอนแบบสาธิตมีการปฏิบัติน้อย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อการสอน อาจารย์ภาษาไทยและนักศึกษาเห็นตรงกันว่า มีการปฏิบัติน้อย และด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์ภาษาไทยและนักศึกษาเห็นตรงกันว่า มีการปฏิบัติมากด้านการสอบปลายภาคเรียน การทำแบบฝึกหัด ปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐานบังคับ ที่อาจารย์ผู้สอนประสบ คือ จุดมุ่งหมายไม่ชัดเจน นักศึกษาไม่เข้าใจจุดมุ่งหมาย และความจำเป็นของการเรียนวิชาภาษาไทย เนื้อหาทำให้สอนได้ไม่ลึกซึ้ง จำนวนนักศึกษาในชั้นเรียนมีมากทำให้ไม่สามารถใช้วิธีสอนที่แปลกใหม่ และไม่สามารถฝึกทักษะทางภาษาไทยได้ทั่วถึง สื่อการสอนไม่เพียงพอ และอาจารย์ผู้สอนไม่สามารถตรวจแบบฝึกหัดให้ทันตามเวลา เนื่องจากจำนวนนักศึกษามีมาก สำหรับปัญหาที่นักศึกษาประสบ คือ จุดมุ่งหมายของวิชาภาษาไทยกว้างเกินไป เนื้อหาวิชาซ้ำซ้อนกับระดับมัธยมศึกษา อาจารย์ไม่มีเทคนิคการสอนที่แปลกใหม่ และใช้สื่อการสอนน้อย

หทัยรัตน์ ทับพร (2533:121-129) ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจสภาพการเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร" มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อสำรวจสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามครูภาษาไทย ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียนในวิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 550 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูภาษาไทยเห็นว่า มีการปฏิบัติในการจัดบริการการใช้หลักสูตรน้อย ส่วนการจัดบริการการใช้หนังสือเรียน ผู้บริหารเห็นว่า มีการจัดมาก แต่ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นว่ามีการจัดน้อยด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งผู้บริหาร ครูภาษาไทยและนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูภาษาไทยมีการใช้เทคนิควิธีสอนน้อย ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารเห็นว่า มีการปฏิบัติมาก ส่วนครูและนักเรียนเห็นว่า มีการปฏิบัติน้อย ด้านการใช้สื่อการสอน ทั้งผู้บริหาร ครูภาษาไทย และนักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีการใช้สื่อการสอนน้อย ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูภาษาไทย ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียนมีความเห็นว่า มีการปฏิบัติน้อย ส่วนด้านการประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียน ครูภาษาไทย และนักเรียน มีความคิดเห็นว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก

อนนต์ ศรีศักดิ์ดา (2534:109-115) ทำวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 สายวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล" มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สายบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ภาษาไทย และนักศึกษา ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมบุคลากร ผู้บริหารเห็นว่า มีการปฏิบัติมาก แต่อาจารย์เห็นว่า มีการปฏิบัติน้อยด้านการบริหารการสอน ทั้งผู้บริหาร และอาจารย์เห็นว่า มีการปฏิบัติน้อย ด้านการจัดปัจจัยและสภาพที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาเห็นว่า มีการปฏิบัติน้อย การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารเห็นว่า มีการปฏิบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตรมาก ส่วนอาจารย์เห็นว่ามีการปฏิบัติน้อย ด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาเห็นว่า มีการปฏิบัติมาก ด้านการวัดผลประเมินผล ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาเห็นว่ามีการปฏิบัติมาก

จิรพร รักษาผล (2534:90-103) วิจัยเรื่อง "การสำรวจสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก กรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และส่งไปยังกลุ่มประชากรที่เป็นครูภาษาไทยและนักเรียนในโรงเรียนคาทอลิก กรุงเทพมหานคร จำนวน 27 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน ครูภาษาไทยเห็นว่ามี การนำหลักสูตรไปใช้ และดำเนินการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรวิชาภาษาไทยมาก ส่วนการจัดการด้านหนังสือเรียน ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นว่ามี การดำเนินการมาก ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นสอดคล้องกันว่า มีการสอนตามระเบียบวิธีสอนภาษาไทยมาก แต่นำวิธีสอนไปใช้น้อย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูภาษาไทยเห็นว่ามี การดำเนินการมาก แต่ นักเรียนเห็นว่ามี การดำเนินการน้อย ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นว่ามี การดำเนินการใช้สื่อการเรียนการสอน และมีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนน้อย ด้านการวัดผลประเมินผล ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นว่ามี การดำเนินการตามหลักการวัดผลประเมินผล และนำวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการวัดผลประเมินผลมาก ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นว่ามี การดำเนินการน้อย แต่มีการวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมาก

สุภัทรา ชูสม (2536:119-127) ได้วิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ได้ดำเนินการดังนี้คือ ได้ส่งเสริมการใช้หลักสูตร โดยการส่งครูเข้ารับการอบรม ได้จัดหาหนังสือเรียน ได้ส่งเสริมการจัดห้องเรียนที่เสริมสร้างบรรยากาศ การเรียน ได้แนะนำเทคนิคหรือวิธีสอน คือ การแบ่งกลุ่มทำงาน ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเมื่อจบบทเรียน ได้ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยการส่งครูเข้ารับการอบรมการผลิตสื่อและการใช้สื่อการเรียนการสอน ได้จัดหาหนังสือพิมพ์ วารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ วิธีการที่ใช้ในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน คือ การจัดซื้อวัสดุมาจัดทำเอง ได้ส่งเสริมการวัดและประเมินผล การเรียน โดยการจัดหาตำราและเอกสารให้ครูศึกษา ได้ใช้เกณฑ์การวัดและประเมินผลที่กำหนดโดยกลุ่มโรงเรียน ได้ใช้วิธีการวัดและประเมินผลระหว่างเรียนคือ การทดสอบย่อย ได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการเป็นที่ปรึกษา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยมีครูและนักเรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการร่วมกัน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักเรียนให้ความสนใจคือ การจัดกิจกรรมสำคัญในวันสำคัญทางวรรณคดี ด้านปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาในระดับมาก คือ การใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร การใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร แต่ด้านที่เป็นปัญหาในระดับน้อย คือ วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเรียน

สมศรี หมั่นประโคน (2537:168-174) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาศวทงถิ่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาศวทงถิ่น โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการรวบรวม กลุ่ม

ประชากรคือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 71 คน หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้ากลุ่มวิชาภาษาไทย จำนวน 71 คน และครูผู้สอนวิชาภาษาไทย จำนวน 92 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมการใช้หลักสูตรทั้งผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้ากลุ่มวิชาภาษาไทย และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยได้ดำเนินการมาก ด้านการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการมาก ส่วนหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยหรือหัวหน้ากลุ่มวิชาภาษาไทย และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยได้ดำเนินการปานกลาง ด้านการสอนของครู ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยได้ดำเนินการมาก ส่วนหัวหน้าหมวด หรือหัวหน้ากลุ่มวิชาภาษาไทย ได้ดำเนินการปานกลาง ปัญหาที่พบ คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวด และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยไม่เข้าใจรายละเอียดของหลักสูตร และการวางแผนการใช้หลักสูตร เอกสารหลักสูตรมีน้อย ครูภาษาไทยไม่เพียงพอ ขาดครูผู้สอนที่มีวุฒิทางภาษาไทยโดยตรง ขาดการนิเทศการสอนภาษาไทย ครูภาษาไทยไม่มีส่วนร่วมในการจัดตารางสอน ครูผู้สอนไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

วิไลวรรณ ภูดี (2539:160-167) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 21 คน หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย จำนวน 21 คน และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 63 คน และใช้แบบศึกษาเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารและการบริการหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้หลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 เตรียมบุคลากรโดยให้ครูศึกษาเอกสารหลักสูตร จัดครูเข้าสอนโดยคำนึงถึงคุณวุฒิทางการศึกษา จัดตารางสอนให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร จัดเตรียมเอกสารและสื่อโดยให้ครูจัดทำขึ้นเอง จัดเตรียมอาคารสถานที่ โดยให้ครูและนักเรียนจัดป้ายนิเทศภายในชั้นเรียน และมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยการประชุมชี้แจง ด้านงานการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ครูส่วนใหญ่มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีการเตรียมการสอนโดยการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย สื่อการสอนที่ใช้ ได้แก่ หนังสือเรียนชุดทักษะสัมพันธ์ มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเมื่อจบบทเรียน และมีวิธีการจัดการสอนซ่อมเสริมโดยมอบหมายงานให้นักเรียนทำเพิ่มเติม ด้านงานการนิเทศติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีขั้นตอนในการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรคือ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการนิเทศและประเมินผลการนิเทศ สำหรับการประเมินผลการใช้หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประเมินขณะดำเนินการใช้หลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ปัญหาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนการใช้หลักสูตร ครูไม่เห็นความสำคัญของ

การเตรียมบุคลากร จำนวนครูไม่เพียงพอ ครูขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนและการผลิตเอกสารและสื่อ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรไม่เป็นระบบ เอกสารการปรับปรุงหลักสูตรไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรไม่เป็นระบบ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลการใช้หลักสูตร

2. งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

ดิแอซ ราฟาเอล แองเจิล (Diaz Rafael Angle, 1982: 5010) ได้วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาโครงการสอนภาษาสเปนและภาษาอังกฤษ โดยเน้นเรื่องการเตรียมครู หลักสูตร วิธีสอน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูสอนวิชาภาษาสเปนส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิภาวะทางด้านการสอน ภาษา ทางด้านหลักสูตรพบว่า เนื้อหาของวิชาภาษาสเปนส่วนใหญ่เน้นทางด้านการอ่าน และหลักสูตรจะพัฒนาไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของผู้เรียน สำหรับด้านวิธีสอนพบว่า การสอนโดยการสาธิตและการศึกษารายบุคคลเป็นวิธีที่ครูใช้บ่อยที่สุด และอุปกรณ์ที่ครูใช้บ่อยคือ ภาพยนตร์ และเทป

ทาเลส ฮัสสัน แบครี (Talas Hassan Bakri, 1983: 364 A - 362A) ได้วิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่อการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในประเทศซาอุดีอาระเบีย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่อการสอน ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามกับครูผู้สอนในเมืองริยาด และเมืองจิซาน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนทั้งในเมืองริยาดและเมืองจิซานส่วนใหญ่เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนของครู คือ ความสะดวกในการจัดหาสื่อ ประสิทธิภาพในการใช้สื่อการสอน โครงการอบรมครูประจำการ และการจัดหมวดหมู่ของสื่อการสอนในโรงเรียน

- คริสทีน แพททราฮันน์ ฮันนาห์ (Kristyne Patryn Hannah, 1991: 3782) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเป็นผู้นำกับการนำหลักสูตรเกี่ยวกับภาษาที่สร้างขึ้นไปได้ ตามการรับรู้ของผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาภาวะความเป็นผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการนำหลักสูตรเกี่ยวกับภาษาที่สร้างขึ้นไปได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 เขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการวิจัยโดยสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนทำหน้าที่สำคัญ 3 ประการ ในฐานะผู้นำในการนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ ดังนี้ 1. การพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารและจัดการเกี่ยวกับหลักสูตร แหล่งวิทยาการ การวางแผน และการวัดประเมินผล 2. การระบุดูปลรรคในการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งพบว่าอุปสรรคดังกล่าว

ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และแหล่งวิทยาการต่างๆ และ 3. การรับนโยบายในการนำหลักสูตรไปใช้

เดนิส ที เฮซอม (Denise T. Hexom, 1992: 4150) ศึกษาเฉพาะกรณีเรื่อง การทำโครงร่างหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนเน้นทางด้าน เศรษฐศาสตร์เชิงสังคมเบื้องต้น ในเขตตอนเหนือของรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยศึกษาถึงปัจจัย 4 ด้าน ที่มีผลต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านบทบาทของผู้บริหาร และ ครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอน และด้านผลกระทบที่มี ต่อผู้เรียนที่พูด 2 ภาษา ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษา โครงการสอน การศึกษาเพิ่มสะสมงานของผู้เรียน และเอกสารของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรขึ้นอยู่กับ การพัฒนาทางด้านบุคลากร การมีความสัมพันธ์ที่ดีของ ผู้บริหารและครูผู้สอน รวมทั้งมีการจัดการด้านเวลาของครูเพื่อทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยน ความรู้ทางวิชาการของครู และการฝึกทักษะของครูเกี่ยวกับการรับรู้ทางภาษาของผู้เรียนที่พูด สองภาษา

ร็อด เจ บูจิกานี (Rod J. Buchignani, 1992: 4142) ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักสูตร วิชาภาษาอังกฤษไปใช้ใน THE SEAVIEW UNION SCHOOL DISTRICT มีวัตถุประสงค์ ในการวิจัยเพื่อ ศึกษากระบวนการทำงานของครูในการนำหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษไปใช้ โดย พิจารณาถึงพฤติกรรมการทำงาน การสอน การใช้สื่อการสอนของครู ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลของ การนำหลักสูตรไปใช้ ผลการศึกษาพบว่า การนำหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษไปใช้ประสบผลสำเร็จ อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง และปัจจัย 3 ประการที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของ หลักสูตรคือ ความพร้อมของครูผู้ใช้หลักสูตร การมีคณะครูที่เป็นหลักในการดำเนินการใช้ หลักสูตร และการมีเครือข่ายประสานงานกันระหว่างคณะครู